Dingsdag, 2 *April* 1839. No. 40.

VLISSINGSCHE COURANT.

Nieuwstijdingen.

NEDERLANDEN.

VLISSINGEN, *den* 1 *April*. Het Departement van Oorlog is [by] Z. M., bij rescript van den 19 dezer, No. 96, gemagtigd, aan de *gehuwde miliciens van de ligtingen* 1832 en 1833, [en] of kinderen hebbende, mitsgaders aan de weduwenaren, in dezelfde termen vallen, een *verlof* toe te staan, *tot nadere oproeping*. En zulks ter verlenging van het verlof, hun [vro]eger door Z. M. tot 1° Mei reeds toegekend.

— Naar men verneemt, houdt zich de Raad van State thans [bez]ig met het onderzoek van de ontwerpen van wet, strekkende [tot] vaststelling van een Nederlandsch Wetboek op het strafregt.

— Uit Arnhem meldt men van den 26 dezer: Gisteren na[mi]ddag omstreeks ten 5 ure ontstond in deze streken onverwacht [ee]n hevig onweder. In het naburig over den Rijn gelegen dorp [Hed]den, sloeg de bliksem in eene tabakplanters-woning, in de nabijheid van den grooten weg van Arnhem naar Nijmegen gelegen, welke ten gevolge daarvan geheel afbrandde. De windkorenmolen te Herveld, een ander dorp in Overbetuwe, werd [even]de door het onweder getroffen; de bliksem sloeg van boven [in] de molen en rigte daarin en aan wieken en binnenwerk, zelfs [aa]n molensteenen, groote verwoesting aan; in het bijgelegen mo[len]huis werden bijna alle glasruiten verbrijzeld. Er bevond zich [maa]r één man op den molen, die, hoezeer door den slag be[dw]elmd, echter geen letsel bekwam. Te Valburg trof het on[we]der eenen korenberg en splijtte eene bergroede van boven tot [b]eneden. Op geen dier twee laatste plaatsen echter ontstond [b]rand.

'sGRAVENHAGE, *den* 28 *Maart*. Tegen de helft der vol[ge]nde maand zullen Z. M. en de verdere Leden van het Konink[li]jk Geslacht zich naar Amsterdam begeven.

NIJMEGEN, *den* 29 *Maart*. De komst van Zijne Keizerlijke [H]oogheid den Grootvorst Troonopvolger van Rusland is een dag [ve]rtraagd, en thans wordt Hoogstdezelve eerst morgen van Dus[se]ldorp verwacht. Heden nacht is Zijn Exc. de Russische Ge[za]nt, Baron *von Maltitz*, uit 's Gravenhage alhier aangekomen, [v]ertrekkende heden middag naar Cleve, om Hoogstdenzelven te [o]ntvangen. Ook wordt nog heden verwacht de Kolonel-Adjudant [d]es Konings, Baron *van Omphal*. Z. K. H. zal onder het lossen [va]n het geschut alhier binnenkomen.

ENGELAND.

LONDEN, *den* 28 *Maart*. De werklieden in den Tunnel heb[be]n een diné onder de Theems gehad van biefstuk en podding.

— Men leest in den *Glasgow Chronicle*: gelijk bekend is, [wo]rden de ijzeren stoombooten met bijzonder goed gevolg gebruikt. [Th]ans heeft men in een koffijhuis, hier ter stede, ook een mo[del] ter bezigtiging gesteld van eene landmanswoning van ijzer, [we]lke, naar het ons toeschijnt, zoo sierlijk en tevens zoo doel[ma]tig ingerigt is, dat wij niet twijfelen, of deze wijze van [bo]uwen zal algemeen, hetzij op onze kusten, hetzij binnen 's lands [wo]rden aangenomen. Het gezegde model bevat zes vertrekken, [ee]ne keuken, een waschhuis en andere gemakken. Een gewoon [hu]is in het groot, naar hetzelfde plan vervaardigd, zoude 250 [po]nden st. (*f* 3000) kosten, en een dubbel van 14 vertrekken [50]0 ponden st. (*f* 6000), hetwelk nog niet de helft is der som, [wa]arop eene gewone woning van gelijke grootte te staan komt, [ter]wijl men dezelve daarenboven binnen twee maanden in ge[re]edheid kan hebben.

— De aandacht is te Londen voortdurend op onze betrekkin[ge]n met Noord-Amerika gevestigd. De jongste berigten uit [Ne]w-York behelzen gewigtige bijdragen, omtrent de zaak der [grens]-kwestie, welk vraagstuk thans reeds vijftig jaren hangende is. Velen voorzien daaruit botsingen tusschen Engeland, en de [Ver]eenigde Staten van Noord-Amerika. De President is gemag[tigd], om 20,000 man geregelde troepen op de been te bren[gen]; insgelijks is bepaald om, indien een inval op het grondge[bie]d der Republiek (waardoor men hier de betwiste landstreek [ten] noorden van Maine en tot aan de St Laurens-Rivier moet [ver]staan) plaats had, 50,000 vrijwilligers, voor den tijd van 6 [m]aanden in dienst te nemen, en tot hunne wapening, alsmede [tot] den aanbouw van oorlogschepen, des noods, 25 millioenen [gu]ldens te besteden.

FRANKRIJK.

PARIJS, *den* 27 *Maart*. De collecte, op bevel van den Aarts[b]isschop in al de kerken van Parijs ten behoeve der arme be[w]oners van Martinique gedaan, heeft ruim vijftigduizend francs [o]pgebragt.

— Onze dagbladen, van de uitdrooging van het Haarlemmermeer [s]prekende, zeggen, dat de Hollanders daardoor eene nieuwe pro[v]incie aan hun land voegen.

BELGISCHE BERIGTEN.

Bijna al de Belgische troepen die zich op de uiterste grenzen [v]an Limburg bevonden, zijn meer naar binnenslands verplaatst, [e]n het hoofdkwartier van de divisie der voorhoede bevindt zich thans te Hasselt.

In de provincie Antwerpen zal dezelfde beweging plaats hebben, en het 8° regement van linie alsmede het 1° regement jagers zullen eerstdaags naar hunne vorige garnizoenen terugkeeren.

Onderscheidene batterijen infanterie, die zich op de uiterste grens bevonden, hebben bereids eene achterwaardsche beweging begonnen, die vermoedelijk spoedig door eene soortgelijke beweging van de troepen van alle wapenen gevolgd zal worden.

— Men meldt uit Gend, dd. 23 Maart:

De Belgische Kamer der afgevaardigden, heeft hare schande onderteekend. Wij hebben bij dat schandeverdrag verloren: de Kolonien, Limburg, Luxemburg, de vrije vaart op de rivieren, de haven van Antwerpen, den handel op Duitschland, de débouchés naar Holland, onze sterke plaatsen, het publiek crediet en eindelijk de eer.

— De bevolking van het door Belgie af te stane gedeelte van Luxemburg bedraagt 149,700 zielen, en die van Limburg en Maastricht 183,297, dus 342,997 zielen. Zonder Maastricht en omstreken 310,998 zielen.

Mengelingen.

OVER DEN ACHTERLIJKEN TOESTAND VAN DEN *LANDBOUW*, IN VERGELIJKING MET DIEN VAN *HANDEL* EN *FABRIJKEN*.

(*Vervolg en slot van onze Vorige.*)

Het is niet vreemd, eenen boerenjongen een taalkundig voorstel logisch te hooren ontleden, maar vraag hem, hoe hij den grond ontleedt? hij leert een opstel van taalfouten te zuiveren, maar men spreekt niet met hem over het nut om zijnen akker van onkruid te zuiveren. Men vergeve ons hier eene barocque wijze van vergelijken, die men nog verder kan doorzetten, ware dit niet voldoende, om scherp genoeg het ondoelmatige van ons lager onderwijs te doen uitkomen. Welke grootere weldaad zou men toch aan den boerenstand kunnen bewijzen, dan door hun jeugd, bij de beginselen van deugd, meer kennis van hun bedrijf te geven. Daarom vleijen wij ons ook met de hoop, dat nog eenmaal (en mogt men hier spoedig toe overgaan!) de landbouwkunde een gedeelte van het lager onderwijs ten platten lande zal uitmaken. Men heeft in sommige gewesten het landbouwkundig schoolboek van *Ponce* op de dorpscholen ingevoerd, doch het faalde meestal den onderwijzeren zelven aan de noodige kennis in dit vak, zoodat het geloof aan hun onfeilbaarheid, bij de boerenknapen, groot gevaar liep van schipbreuk op de landbouwkundige curcus te lijden. Het is vreemd, dat men op onze hoogescholen de studenten in de Godgeleerdheid jaren lang verpligt heeft de lessen over de landhuishoudkunde te hooren, en men niet liever op het denkbeeld is gekomen, om de onderwijzers der jeugd in dit vak te bekwamen, wat beter doel getroffen zou hebben. Er wordt thans een landbouwkundig tijdschrift onder den titel van *Vriend des Landmans* uitgegeven, hetwelk met even veel kennis van zaken als bevattelijkheid geschreven wordt, en zich tevens door eenen goedkoopen prijs aanbeveelt. Hiervan kan elk Gemeente-Bestuur ten platten lande zich eenige exemplaren aanschaffen, om aan dezulken onder den boerenstand uit te reiken, wie zij veronderstellen, dat hiervan de meeste vruchten kunnen trekken. De kundige Overijsselsche landbouwer *Westerhuis* te Niewleusen, welke over de goedkoopste wijze van eene boerenwoning in te rigten geschreven, en daarvoor eenen prijs behaald, landbouwkundige reisjes ondernomen, zich met de beste landbouwkundige geschriften bekend gemaakt en daarna zijnen landbouw ingerigt heeft, kreeg de eerste aanleiding tot dit alles door een landbouwkundig geschrift, dat hem toevallig in handen kwam.

Er schuilen nog meer *Westerhuizen* onder onzen boerenstand dan men zou willen gelooven, doch het toeval speelt hun niet altijd landbouwkundige geschriften in handen.

Maar er bestaat nog eene tweede soort van onderrigt, hetwelk krachtiger dan alle theoretische leering op de harde gemoederen werkt, — dat der goede voorbeelden. Het kapitaal van den boer bestaat dikwijls voor een groot gedeelte in zijne werktuigen, hij zal daarom niet ligt nieuwe werktuigen en van andere soort invoeren, als de oude nog bruikbaar zijn; hij leeft van den jaarlijkschen opbrengst van zijn kapitaal, en bij eene nieuwe wijze van cultuur waagt hij te veel, dan dat hij hier toe zou overgaan, als hij hiervan het nut niet met eigen oogen heeft waargenomen. Men kan hem moeijelijk eene andere overtuiging inboezemen, dan die door dadelijke beschouwing te weeg gebragt worden.

Hiervan was *Franklin* ook overtuigd; te vergeefs had hij getracht de boeren omtrent Piladelphia van het nut te overtuigen, om hun klaverland met kalk te bemesten, daarom huurde hij aan de poort der stad, waardoor de landlieden gewoon waren ter markt te trekken, een stuks gronds, hetwelk hij op de gewone wijze beklaverde, doch waarop hij met kalk in kolossale letters de woorden zaaide: *dit land is gekalkt!* welk opschrift

niet miste, van zich spoedig in het gewas zeer duidelijk te onderscheiden, en den aandacht van een elk tot zich te trekken; doch het miste ook niet, of van lieverlede werd de kalk-bemesting ingevoerd, en houdt nog heden stand. Men bespeurt in *het algemeen* onder onze groote landeigenaren weinig lust om hun buiten-leven door nuttige verbeteringen in den landbouw op te luisteren; zij zijn dikwijls even huivering, om wat men noemt nieuwigheden in te voeren als de boeren, omdat zij dikwijls niet anders dan boeren in hunne denkbeelden zijn. Wij kennen gelukkige uitzonderingen; daar zijn er, die boven ijdel prachtvertoon, dat nergens toe deugt, verkiezen, om rondom zich in kleinen kring weldadigen invloed door leering en voorbeeld van verbeterden landbouw uit te oefenen, maar hoe schaarsch zijn dezulken! Laat het ons erkennen; onze boeren kunnen van onze Heeren in den landbouw niets afkijken, doch de laatsten moesten leeren inzien, dat als van tien proeven, door hen genomen, slechts ééne gelukt, die ééne welligt hunne pachters in staat zou kunnen stellen, om met meer gemak hoogere pachten te geven, en de negen mislukte proeven zouden rijkelijk vergoed zijn.

In de gegevene omstandigheid zoude dan bij ons niets belangrijker zijn, dan de oprigting eener modelboerderij, zoo als men die in Duitschland, Frankrijk, Rusland en waar al niet, behalven bij ons, aantreft. Ieder, die over den landbouw nagedacht heeft, ziet het nut hiervan in, en menig Overijsselaar zoude er voor dit gewest eenigen roem in vinden, indien wij het eerst aan Nederland eene model-boerderij konden vertoonen. Zouden de fondsen hiertoe zoo moeijelijk te vinden zijn? In de veronderstelling, dat men met eene dergelijke boerderij vooral beoogde, om door middel van stalvoedering de woeste gronden te ontginnen, dan zoude men voor aankoop van grond, van het noodige vee en werktuigen, en daar te stellen woning eene som van *f* 12,000 behooren te besteden; dit kapitaal zou men tegen 4 pCt. intrest bij aandeelen van *f* 500 kunnen opnemen, en in de boerderij vestigen, welke na verloop van tien jaren, onder een goed bestier, deze waarde zoude kunnen vertegenwoordigen. Inmiddels zou men jaarlijks de volgende uitgaven hebben: 1°. de intrest van het kapitaal tot *f* 480, 2°. de bezoldiging van den boer, die men op de boerderij plaatste, buiten het genot van de vruchten, berekend op *f* 400. 3°. de kleine uitgaven gesteld op *f* 120 te zamen *f* 1000; en hoe gemakkelijk zoude deze som door vrijwillige bijdragen, en eene tegemoetkoming uit het fonds der Nijverheid en de Provinciale kas niet te vinden zijn?

Eindelijk meenen wij nog eene hoofdoorzaak voor den achterlijken toestand van den landbouw, en wel bepaald in sommige streken van ons Vaderland te moeten zoeken: *in den verwijderden afstand van groote markten*, tot versterking van welk gevoelen wij het gezag van Say mogen inroepen, die zich hieromtrent op volgende wijze verklaart:

»De landbouw van eenig land brengt niet alles voort, wat hij voort moet brengen, dan wanneer eene menigte steden over de oppervlakte van deszelfs grondgebied zijn verspreid. Zij zijn noodig tot de ontwikkeling van de meeste manufacturen, en de manufacturen zijn noodig, om voorwerpen ter ruil aan den landbouw aan te bieden. Eene streek, waar de landbouw geene uitwegen (débouchés) voor zijne voortbrengselen heeft, voedt slechts het minste aantal inwoners, hetwelk zij zou kunnen voeden, en dan nog hebben deze ingezetenen een bekrompen bestaan, ontdaan van elk genot, van allen overdaad; zij zijn slechts ten halven beschaafd. Laat eene nijvere onderneming zich in die streek vestigen en er allengs eene stad vormen, waarvan de burgers van lieverlede in aantal met de landlieden van den omtrek gelijk staan, dan zal deze landstand kunnen bestaan van de veldvruchten uit den omtrek, en de landlieden zullen zich met de voortbrengselen van nijverheid uit de stad verwijderen. De vroegere regering in Frankrijk beperkte de uitbreiding der groote steden. Niets kan zulk een stelsel regtvaardigen dan de kwade luim van de pachters der belastingen, die ongaarne buiten de barrières der steden kroegen zagen ontstaan, waar men geene regten betaalde. In vele Provinciën van Frankrijk, die tegenwoordig zeer ellendig zijn, ontbreken slechts de steden, om goed beschouwd te worden, (L. II. ch. II)" en slaan wij nu den blik op den Vaderlandschen landbouw; waar vindt men dien voortreffelijker, waar ligt minder terrein onverbruikt, waar bezit de bodem meerdere waarde, dan tusschen de volkrijke steden van Holland? maar nadert men de grenzen van Noord-Braband, Gelderland, Overrijssel en overal, waar geene groote steden eene gereede markt voor den landbouw daarstellen, welke woeste heidevelden vermoeijen er het oog! In Twente, om ons hierbij te bepalen, heeft de landbouw gewis geene groote voortgangen gemaakt; welk een schraal ras van runderen en paarden? welk eene slordigheid bij de meeste boerenerven! de afwisseling van veldvruchten wordt er verwaarloosd, het gieren der landen is er onbekend, hoezeer het weideland ontbreekt, geraakt men tot geene stalvoedering, en hoewel de hoopen mest aan den ingang der huizen liggen opgestapeld, gaat er echter eene menigte meststof nutteloos te loor. Moet men dit gedeeltelijk aan den bodem wijten? integendeel is die, onder goede behandeling, voor elke cultuur geschikt. Of is hier het volkskarakter der opgezetenen van Twente in het spel? dan zouden wij kunnen nijveren zin eene onverdienden blaam aanwrijven; doch physieke omstandigheden zijn hier werkzaam geweest. Het lager gedeelte van Overijssel wordt door den IJsel bespoeld, en aan zijn oever deed de handel drie welvarende steden ontstaan; haar bloei verspreidde zich buiten de muren, en deed den landbouw vooruitgaan, wien zij goede markten verschafte! Had deze stroom vroeger zijnen loop door Twente genomen, dan zoude het tooneel omgekeerd zijn! Waarschijnlijk ware dan nog het Mastenbroek een gedeelte van de Zuiderzee, en zeker waren in Twente geene onverdeelde heiden meer te vinden, maar eene tiendubbele bevolking van thans, zoude alom den bodem die vruchten afdwingen, tot welker voortbrenging hij in staat is. De drie volkrijkste steden van Twente bevatten ter naauwernood 9000 zielen. Vele kleine plaatsjes, als Goor, Delden, Rijssen, welke den naam van steden dragen, bewijzen slechts de dwaling der Bisschoppelijke regering, welke steden dacht te scheppen, niet door nieuwe bronnen van welvaart te openen, maar door aan dorpen en gehuchten zoogenaamde stadsregten te schenken.

De ingezetenen van al deze plaatsen oefenen bij hunne nering en bedrijf den landbouw uit. Geen burger mist er zijnen tuin, om hem de noodige groenten te verschaffen. Bij gebrek van markten ontbreekt er de warmoeserij, de edelste tak van den landbouw: — men ziet er niet, als naar de markten onzer groote steden, de landlieden verscheidenheid van groenten aanvoeren; — Vele soorten van vruchten worden niet aangekweekt, omdat zij in den omtrek geenen aftrek vinden, en het vervoer per as naar de IJsselsteden de kosten van aankweeking niet kan goed maken. Daar het nu onmogelijk is, om op verschillende punten van een afgelegen en weinig bevolkt oord, als met eene tooverroede, volkrijke steden te doen ontstaan, zoo is er geen middel om den landbouw aldaar op te beuren, dan door de verbinding van zulke streek door middel van wegen en kanalen met groote markten. Wij behoeven nu niet meer aan de daarstelling van eene vaart van Zwolle tot Almelo te wanhoopen, wat het begin zal zijn tot eene uitgebreide kanalisatie. Reeds hoort men spreken van zijdtakken naar Dalfsen, Raalte, Enter, Hengelo enz. Deze vaart zal het Dalmsholter-broek doorsnijden, en deze uitgebreide vlakte van groenland al spoedig in eene uitmuntende weide veranderen; de bevolking zal er evenmin als aan de Dedemsvaart ontbreken. Waar zoude zich schooner gelegenheid tot het oprigten van aanzienlijke boerderijen aanbieden? Uitgestrekte veenen, die thans geheel improductief zijn, zullen aan de anderen geraken, en Almelo, dat zoo gunstig gelegen is, om zich naar alle zijden uit te breiden, zal van een bevallig en zindelijk plaatsje, gelijk het thans is, zonder twijfel eene belangrijke en bevolkte stad worden; daar zal de groote markt zijn voor geheel Twente, en door den meerderen bloei in die streken zullen noodzakelijk de handelsbetrekkingen met de IJsselsteden vermeerderen.

Eenmaal was het land van Waas een dorre zand- en heidegrond; doch een kanaal, met een krijskundig doel door den Hertog *van Parma* gegraven, herschiep de streek in eenen grooten en weelderigen tuin. Hier kan dezelfde oorzaak dezelfde gevolgen uitwerken. Er zal in het vervolg nog stof genoeg voorhanden zijn, om medelijdend de schouders op te halen over de statistieke kennis dier menschjes, welke aan de hooge regering hebben weten diets te maken, dat deze vaart alleen in het belang van eenige platte lands gemeenten zoude zijn.

(*Overijsselsche Courant.*)

Zeetijdingen.

VLISSINGEN, *den* 1 *April.* Sedert den 29 *Maart* zijn alhier ter Reede gekomen:

Voor Antwerpen bestemd:

Antwerpen, J. Britton, van Londen, met passagiers en stukgoederen; *Corneus*, M. Cundy, van St. Ise, met mechanique goederen.

Van deze Sad zijn gezeild:

De jonge Pieter, J. Maertens, naar Antwerpen; *de drie Gebroeders.*

Van Antwerpen zijn de Schelde afgekomen en van onze Reede naar Zee gezeild:

The Menai, W. Philips, naar Londen, met passagiers en stukgoederen; *de jonge Johanna*, P. B. Bergman, naar Londen; *Maria Anna*, M. J. Klasen, naar Embden; *d'Antina*, G. M. Bartels, naar Bremen; *Margaretha*, J. Strak, naar Stettin, alle vier met stukgoederen; *le sans Repos*, J. Glauder, naar Tinmouth; *l'Espérance*, A. van Goyt, naar Londen, beide met schors; *de jonge* [illegible] T. Smith, naar Hull, met vlas; *de Joseph*, G. Hilbrug; *de acht Gebroeders*, H. Kramer; *de jonge Jacob*, A. J. Verlee, alle drie naar Riga; *Expeditie*, P. M. Westermark, naar St. Ubes; *Providentia*, M. H. Johnson, naar Memel; *de vrouw Gelie*, G. Wyckman, naar Mallaga; *Erstahduing*, O. Nielssen, naar St. Ubes; *Julie Maria*, J. G. Bartels, naar Pernau, alle acht met ballast; *Zeeland*, A. C. Spalding, naar New-York, met manufacturen; *the Hope*, W. Bayes, naar Londen, met lood; *Celt*, D. Clark, naar Dundee, met vlas.

— Gisteren is van deze reede naar Texel gezeild, Zr. Ms. korvet *Amphitrite*, kommandant *H. F. Tengbergen.*

Advertentien.

Heden overleed mijn jongste Dochtertje *HEILTJE*, in den jeugdigen ouderdom van *zeven* maanden.

VLISSINGEN, 29 Maart 1839. J. DE GROOT.

TOONEEL-BERIGT.

De Nederduitsche Tooneellisten, onder directie van *J. W. VAN VELZEN*, zullen de eer hebben te vertoonen:

BENEFIET VOORSTELLING.

(*Tot sluiting van het Tooneel.*)

Op DONDERDAG den 4 April 1839:

DON QUICHOT, OP DE BRUILOFT VAN KAMACHO,

Kluchtig Blijspel met Zang en Dans, in 3 Bedrijven, door wijlen *P. Langendyk*, waarin door Mej. *de Beste* eene Aria zal worden gezongen. Voorafgegaan door:

Het Avonduur.

Tooneelspel in 1 Bedrijf, naar het Hoogduitsch van *A. von Kotzebue*, door *J. S. van Esveldt Holtrop.* Tusschen beide zal, door den Heer *J. Muys*, eenige Dichtregelen, tot dankbaar afscheid van het geëerd Publiek, worden uitgesproken.

De goedkeuring, die het gezelschap gedurende den winter, bij het geëerd Publiek heeft mogen genieten, doet den Directeur hopen, deze laatste voorstelling met een talrijk Publiek vereerd te zien.

AFVAART VAN

Het Stoomjagt Prinses Marianne,

Van MIDDELBURG op ROTTERDAM, gedurende de maand April 1839.

Van Middelburg.			ur. min.	Van Rotterdam.			ur. min.
Vrijdag	5,	's morgens	4.	Woensdag	3,	's morgens	8.
Zondag	7,	»	4.30	Zaturdag	6,	»	8.
Dingsdag	9,	»	6.30	Maandag	8,	»	10.

Ter Drukkerij van P. WEDTS DE SWART.